

ארבעה ראשי שנים פרק ראשון ראש השנה י.

עין משפט נר מצוה

גב א מיי פ"ט מהל' נטע
דבי ה' (ו) נון י קמג
שני (קלט) וקלט טושיע
י"ד קי כ"ז כתי ד' ה'
גב ב מיי פ"ח מהל'
נמשה הקבצות ה' ד'
קמג עשין קמג:

רבינו חננאל

(פחות) ופירות נטיעה זו אסורין עד יום חמשה עשר בשבט, אם לערלה ערלה אם לרבעי רבעי. מנא לן דכתיב שלש שנים יהיה לכם ערלים לא יאכל ובושנה הרביעית יהיה כל פריה, מדאק היה לא יאכל ובשנה הרביעית, ולא מפסיק הי ניהו, שמעתי מיה פגמי שבאת רביעית ואסורין משום ערלה, כגון שנטע פחות משלשים יום לפני ראש השנה, והא (דחנן) דחנו רבין דלא כ' מאיר, דאי ו' מאיר האמר יום אחד בשנה חשוב שנה, דתניא פר האמור בארבעה חודש ויום אחד דברי ר' מאיר, ודחינן אפילו ר' יוסף קאמר לא אמר ר' מאיר יום אחד בשנה חשוב שנה אלא בסוף שנה כדתנין בן כ"ד חודש ויום אחד, תחשוב לו יום להשלימו שלש שנים. אבל בתחלת שניו, כגון היא נטיעה ויבוא בה שלשים יום בעי לעלות לו שנה. אמר רבא ק"ו, ומה נידה שאין תחילת היום עולה לה בסופה, פרי' יום שביעי לנידתה אסורה כל היום שאמר שבעת ימים תהיה בנדתה, וקיימא לן תהיה בנדתה כל שבעה, (א) כל יום השביעי, ולא אמרינן מקצת היום כולו, ואמרינן מקצת היום ככולו בתחילת נידתה, שאם ראה שעה אחת מן היום משלמת ששה ימים אחרים וטהורה היא, שנה שיום אחד עולה לה (ב) בסוף שניו,

(א) אולי י"ל דמצינן שבעת ימים תהיה בנדתה תאכל נדמה כל שבעה ל' יום כו'.
(ב) נראה דמסר כלן וי"ל עולה לה בסוף שנים שיום אחד עולה לה בסוף השנים וכו'.

ופירות נטיעה זו אסורים כו'. ואף על פי שאמרנו עלתה לו שנה אם נטנו זה פירות לאחר ר"ה של שנה (א) שלישית מיד לעיין אסורין הן עולמית משום ערלה שאע"פ שר"ה תשרי נטיעה ט"ו צבצט ר"ה לאילן וכו' כצד נעשית אילן לפיכך אין שנתה מתחדשת לאלת מדי ערלה עד ט"ו צבצט אבל משם ולהלן לא יחטוו זה פירות דין רבעי עליהם לאכול צירושלים וצבט"ו לשנה הבאה יאלו מדי רבעי פירות המנוטים זה מאלן ואילן לכן הועילו לה לי' שלפני ר"ה שממחר התירה מט"ו צבצט ועד ר"ה: **מנא הני מילי. ששנות ערלה ורבעי נמשכין לאסור פירות המנוטים קודם ט"ו צבצט לאחר שכלו שלש שני ערלה: **ומטו זה.** יש מטוין ומכריעין בשמועה זו לאומרה משמיה דרבי ינאי: **ובשנה הרביעית.** וי"ו מוסיק' על ענין ראשון יהיה לכם ערלים אף צמון שנה הרביעית: **ובשנה החמישית.** תאכלו את פרוי מוסיק' על ענין רבעי דקליק מנייה: **פעמים שצבצט ר"ה** כגון אם מיהרו פירותיו לחטוט צבציעית לפני שצט ועדיין אסורים משום ערלה אסורין צבצעה עולמית: **פעמים שצבצט ר"ה** כגון פירות שחטוטו זה קודם שצט טעונין חלול אצל אם אחרת מניעתה עד לאחר ר"ה הא דקתני לעיל פחות מל' יום לא עלתה לו שנה דלא כרבי מאיר: **עגל בן שנה.** דכתבי (ויקרא ט) עגל וכבש בני שנה: **בן צקר.** של שמיני לתלואים שנאמר (שם) קח לך עגל בן צקר לחטאת: **בן ששים.** שנאמר קח לך עגל בן צקר ואילן לעולה תמימים, והכי תניא לה בתורת כהנים השוה בן צקר ואילן לעולה תמימים אף צבצט (ט): **פר.** אפילו כתב פר בן צקר לא יקרא פר בפחות מג' שנים: **כי קאמר ר"מ בסוף שנים.** כגון יום אחד בשנה שלישית שהיא סוף הכשר שומי' של פר: **אכל בתחילת שנים.** כגון שנת ראשונה של נטיעה שהיא תחילת מנין שני ערלה לא אמר: **ומה נדה שאין תחלת היום עולה לה בסופה.** שנאמר (שם טו) שבעת ימים תהיה בנדתה תהא בנדתה כל ז' ולא תאמר מקלת יום שביעי ככולו ותטבול ביום: **סוף היום עולה לה בתחלתה.** שאם ראתה סמוך לשקיעת החמה עולה לה יום זה צו' ימי נדה ואינה לריכה למנות אלא ו' והוא. וצנדה לאוריינתא קאמר שאינה זקוקה לנקיים שלא הכריעה תורה ופירת' ז' נקיים אלא לזה אצל לנדה לא ראתה כל ז' ופסקה עם שקיעת החמה עובלת לערב ועיברו עכשיו החמירו בנות ישראל על עגמם להחזיקן בצסקת זבוח לטעון ז' נקיים בלא דם ואין יום שפוסקת בו עולה לה למנין ז'. והרבה טעו בשמועה זו לנודו מאלן לפסור יום שפוסקת בו למנין ז' נקיים שהיו מפרשים סוף היום עולה לה בתחלתה דסוף יום שפוסקת בו עולה לה ראשון לו' נקיים וכו' מדת צבות כותיים הוא ששינוי צוה (מה דף גה). יום שפוסקת בו סופרת למנין ז': **ה"ג שנים שיום אחד עולה להם בסופו כו'. שנים הקצוצין לכל דבר שיום אחד עולה להם בתחלת שנה אחרונה בסוף שנים הקצוצות לדבר:** אינו**

הא א אמר' יום אחד בשנה חשוב שנה. השתא לא ידע הא דמסקין כנסוף דלי' לקליטו: **בן ב"ד חדש ויום אחד.** סמס פר בן שלש כדקתני סיפא והאי יום אחד משום דיום אחד צבצט חשוב שנה ולר"א לי' וכל אותו יום לי' אין דינו לא כבן צקר ולא כפר מדי דהוה אפלטנן בסוף פ"ק דחולין (ד)

ג. וסו דלפיכך אין צבצט אין זהו אסור: **נימא.** הא דקתני לעיל פחות מל' יום לא עלתה לו שנה דלא כרבי מאיר: **עגל בן שנה.** דכתבי (ויקרא ט) עגל וכבש בני שנה: **בן צקר.** של שמיני לתלואים שנאמר (שם) קח לך עגל בן צקר לחטאת: **בן ששים.** שנאמר קח לך עגל בן צקר ואילן לעולה תמימים, והכי תניא לה בתורת כהנים השוה בן צקר ואילן לעולה תמימים אף צבצט (ט): **פר.** אפילו כתב פר בן צקר לא יקרא פר בפחות מג' שנים: **כי קאמר ר"מ בסוף שנים.** כגון יום אחד בשנה שלישית שהיא סוף הכשר שומי' של פר: **אכל בתחילת שנים.** כגון שנת ראשונה של נטיעה שהיא תחילת מנין שני ערלה לא אמר: **ומה נדה שאין תחלת היום עולה לה בסופה.** שנאמר (שם טו) שבעת ימים תהיה בנדתה תהא בנדתה כל ז' ולא תאמר מקלת יום שביעי ככולו ותטבול ביום: **סוף היום עולה לה בתחלתה.** שאם ראתה סמוך לשקיעת החמה עולה לה יום זה צו' ימי נדה ואינה לריכה למנות אלא ו' והוא. וצנדה לאוריינתא קאמר שאינה זקוקה לנקיים שלא הכריעה תורה ופירת' ז' נקיים אלא לזה אצל לנדה לא ראתה כל ז' ופסקה עם שקיעת החמה עובלת לערב ועיברו עכשיו החמירו בנות ישראל על עגמם להחזיקן בצסקת זבוח לטעון ז' נקיים בלא דם ואין יום שפוסקת בו עולה לה למנין ז'. והרבה טעו בשמועה זו לנודו מאלן לפסור יום שפוסקת בו למנין ז' נקיים שהיו מפרשים סוף היום עולה לה בתחלתה דסוף יום שפוסקת בו עולה לה ראשון לו' נקיים וכו' מדת צבות כותיים הוא ששינוי צוה (מה דף גה). יום שפוסקת בו סופרת למנין ז': **ה"ג שנים שיום אחד עולה להם בסופו כו'. שנים הקצוצין לכל דבר שיום אחד עולה להם בתחלת שנה אחרונה בסוף שנים הקצוצות לדבר:** אינו

ו' א"כ ק"ו הוא ומה נדה. מריש פירקין ל"ק מדי דלפרישית התם (ד' ב): **שנים שיום אחד עולה להם בתחילתן אינו דין שיום אחד עולה להם בסופן.** האי מחילתן היינו תחילת שנה וסוף חשבון והאי סופן היינו סוף שנה ותחילת חשבון ואת' זבה תוכיח שהיא אפסכת מנדה שאין סוף היום עולה לה בתחילתה שזהו מנהג

כותים כדאיתא בריש פרק צבות כותים (מה דף גה. ו. א) דיום שפוסקת בו סופרתו למנין ז' דלע"ג דפרין עליה אגן נמי נספריה לא קיימא לן הוי מדפריין בצרק בנדה דנדה (ד' טז.). וכד כותאיתא אמרה לשמעיה ופ"ה מחילת היום עולה בסופה לר' יוסי בצפרק כ"ל זולין (פסחים ד' פח.). דלמרינן מקל' היום ככולו ללא מנאי למסכה טומאת התהום דזבה משום דאין סותרת למפרע ואינה מטמאה אלא מחלו ובהא זבה גדולה נמי לא משכחת אלא בשופעת או צרוחה שני צין השמשות וי"ל דהאי ק"ו דהכא לרצונן ולא לרבי יוסי מיהו אפילו לרצונן קשיא דהיינו נמי דלכי תאחז בשביעי מטמאה מ"מ כיון דשריא לשמש לאחר צבילה מיד מדאורייתא אי לא משום דלמרו רצונן שמה תבא לרבי ספק דלמרינן בצרק בנדה דנדה (ד' עב. א) ע"כ עולה לה תחלת היום דאי לאו הכי וספדה לה ז' ימים ואחר תטהר אמר רחמנא (ויקרא טו) וליכא ונראה דלא דמיא זבה להני דהא אימיס נקיים קפיד רחמנא והיאך יעלה סוף היום והרי אין יום זה טהור דכבר ראתה ואת' פ' דצבורת יום סוף היום עולה כמו שאפרש שאני התם דספירת אחד לאחד נפקא לן בסוף נדה (דף עב.). מדכתבי יהיה אצל הכא אחר תטהר כמיז דרשינן שלא תהא טומאה מופסקת אצל תחלת היום דין הוא שיעלה בצופה דכל כמה דלא ראתה הרי הוא טהור ואת' ואמאי דחיק לאשכוחי זבה גמורה לר' יוסי צרוחה צמי צין השמשות הא משכחת לה צרוחה בלילות דספירת לילה לאו ספירה היא כדאיתא בפ"ג דמגילה (ד' ב. א) וי"ל דחוק אזהב ציממי משום דכתיב כל ימי וזבה דמהאי טעמא א"ל ר' שמעיה לר' אבה בצוף נדה (שם) אימא ציממי תהו וזה בלילות תהו נדה וצפ"ק דהוריות (ד' ד). נמי צבי דרוקים דלמ"ד ז' זבה לא הוי אלא ציממא ומיהו לא יתכן דאם כן הוה ליה לפרושי ולימא זבה ציממי הכי משכחת לה ועוד דכי מעני

ופירות נטיעה זו אסורים כו'. ואף על פי שאמרנו עלתה לו שנה אם נטנו זה פירות לאחר ר"ה של שנה (א) שלישית מיד לעיין אסורין הן עולמית משום ערלה שאע"פ שר"ה תשרי נטיעה ט"ו צבצט ר"ה לאילן וכו' כצד נעשית אילן לפיכך אין שנתה מתחדשת לאלת מדי ערלה עד ט"ו צבצט אבל משם ולהלן לא יחטוו זה פירות דין רבעי עליהם לאכול צירושלים וצבט"ו לשנה הבאה יאלו מדי רבעי פירות המנוטים זה מאלן ואילן לכן הועילו לה לי' שלפני ר"ה שממחר התירה מט"ו צבצט ועד ר"ה: **מנא הני מילי. ששנות ערלה ורבעי נמשכין לאסור פירות המנוטים קודם ט"ו צבצט לאחר שכלו שלש שני ערלה: **ומטו זה.** יש מטוין ומכריעין בשמועה זו לאומרה משמיה דרבי ינאי: **ובשנה הרביעית.** וי"ו מוסיק' על ענין ראשון יהיה לכם ערלים אף צמון שנה הרביעית: **ובשנה החמישית.** תאכלו את פרוי מוסיק' על ענין רבעי דקליק מנייה: **פעמים שצבצט ר"ה** כגון אם מיהרו פירותיו לחטוט צבציעית לפני שצט ועדיין אסורים משום ערלה אסורין צבצעה עולמית: **פעמים שצבצט ר"ה** כגון פירות שחטוטו זה קודם שצט טעונין חלול אצל אם אחרת מניעתה עד לאחר ר"ה הא דקתני לעיל פחות מל' יום לא עלתה לו שנה דלא כרבי מאיר: **עגל בן שנה.** דכתבי (ויקרא ט) עגל וכבש בני שנה: **בן צקר.** של שמיני לתלואים שנאמר (שם) קח לך עגל בן צקר לחטאת: **בן ששים.** שנאמר קח לך עגל בן צקר ואילן לעולה תמימים, והכי תניא לה בתורת כהנים השוה בן צקר ואילן לעולה תמימים אף צבצט (ט): **פר.** אפילו כתב פר בן צקר לא יקרא פר בפחות מג' שנים: **כי קאמר ר"מ בסוף שנים.** כגון יום אחד בשנה שלישית שהיא סוף הכשר שומי' של פר: **אכל בתחילת שנים.** כגון שנת ראשונה של נטיעה שהיא תחילת מנין שני ערלה לא אמר: **ומה נדה שאין תחלת היום עולה לה בסופה.** שנאמר (שם טו) שבעת ימים תהיה בנדתה תהא בנדתה כל ז' ולא תאמר מקלת יום שביעי ככולו ותטבול ביום: **סוף היום עולה לה בתחלתה.** שאם ראתה סמוך לשקיעת החמה עולה לה יום זה צו' ימי נדה ואינה לריכה למנות אלא ו' והוא. וצנדה לאוריינתא קאמר שאינה זקוקה לנקיים שלא הכריעה תורה ופירת' ז' נקיים אלא לזה אצל לנדה לא ראתה כל ז' ופסקה עם שקיעת החמה עובלת לערב ועיברו עכשיו החמירו בנות ישראל על עגמם להחזיקן בצסקת זבוח לטעון ז' נקיים בלא דם ואין יום שפוסקת בו עולה לה למנין ז'. והרבה טעו בשמועה זו לנודו מאלן לפסור יום שפוסקת בו למנין ז' נקיים שהיו מפרשים סוף היום עולה לה בתחלתה דסוף יום שפוסקת בו עולה לה ראשון לו' נקיים וכו' מדת צבות כותיים הוא ששינוי צוה (מה דף גה). יום שפוסקת בו סופרת למנין ז': **ה"ג שנים שיום אחד עולה להם בסופו כו'. שנים הקצוצין לכל דבר שיום אחד עולה להם בתחלת שנה אחרונה בסוף שנים הקצוצות לדבר:** אינו**

ו' א"כ ק"ו הוא ומה נדה. מריש פירקין ל"ק מדי דלפרישית התם (ד' ב): **שנים שיום אחד עולה להם בתחילתן אינו דין שיום אחד עולה להם בסופן.** האי מחילתן היינו תחילת שנה וסוף חשבון והאי סופן היינו סוף שנה ותחילת חשבון ואת' זבה תוכיח שהיא אפסכת מנדה שאין סוף היום עולה לה בתחילתה שזהו מנהג

כותים כדאיתא בריש פרק צבות כותים (מה דף גה. ו. א) דיום שפוסקת בו סופרתו למנין ז' דלע"ג דפרין עליה אגן נמי נספריה לא קיימא לן הוי מדפריין בצרק בנדה דנדה (ד' טז.). וכד כותאיתא אמרה לשמעיה ופ"ה מחילת היום עולה בסופה לר' יוסי בצפרק כ"ל זולין (פסחים ד' פח.). דלמרינן מקל' היום ככולו ללא מנאי למסכה טומאת התהום דזבה משום דאין סותרת למפרע ואינה מטמאה אלא מחלו ובהא זבה גדולה נמי לא משכחת אלא בשופעת או צרוחה שני צין השמשות וי"ל דהאי ק"ו דהכא לרצונן ולא לרבי יוסי מיהו אפילו לרצונן קשיא דהיינו נמי דלכי תאחז בשביעי מטמאה מ"מ כיון דשריא לשמש לאחר צבילה מיד מדאורייתא אי לא משום דלמרו רצונן שמה תבא לרבי ספק דלמרינן בצרק בנדה דנדה (ד' עב. א) ע"כ עולה לה תחלת היום דאי לאו הכי וספדה לה ז' ימים ואחר תטהר אמר רחמנא (ויקרא טו) וליכא ונראה דלא דמיא זבה להני דהא אימיס נקיים קפיד רחמנא והיאך יעלה סוף היום והרי אין יום זה טהור דכבר ראתה ואת' פ' דצבורת יום סוף היום עולה כמו שאפרש שאני התם דספירת אחד לאחד נפקא לן בסוף נדה (דף עב.). מדכתבי יהיה אצל הכא אחר תטהר כמיז דרשינן שלא תהא טומאה מופסקת אצל תחלת היום דין הוא שיעלה בצופה דכל כמה דלא ראתה הרי הוא טהור ואת' ואמאי דחיק לאשכוחי זבה גמורה לר' יוסי צרוחה צמי צין השמשות הא משכחת לה צרוחה בלילות דספירת לילה לאו ספירה היא כדאיתא בפ"ג דמגילה (ד' ב. א) וי"ל דחוק אזהב ציממי משום דכתיב כל ימי וזבה דמהאי טעמא א"ל ר' שמעיה לר' אבה בצוף נדה (שם) אימא ציממי תהו וזה בלילות תהו נדה וצפ"ק דהוריות (ד' ד). נמי צבי דרוקים דלמ"ד ז' זבה לא הוי אלא ציממא ומיהו לא יתכן דאם כן הוה ליה לפרושי ולימא זבה ציממי הכי משכחת לה ועוד דכי מעני

(א) [לעיל ב' ושי"ב, ב] צ"ל
וב"ה, א צ"ל אמר,
(ד) [לעיל דלמרינן]

תורה אור השלם
1. ובשנה הרביעית יהיה
כל פרוי קדש הוללים
ל' קי'; ויקרא יט בד

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה ופירות
כו' של שנה הרביעית
מיר. ג"כ כלומר קודם ט"ו
צבצט: (ב) ד"ה בן שנים
כו' אף צבצט. י"ב פי'
מנאל כתיב תמים בכל אחד
ואחד וכתיב תמימים משמע
בשנה אחת לגמרי דכשם
שהשנה אחת בתמות השוה
אחוס אף צבצט ואילן בן
שמי שנים ממשכח בן שנה
אילן בן שמי שנים הוא אף
עגל בן צקר בן שמים וי"א
להדיא בתורת כהנים תמים
תמימים אף צבצט ע"ש
דף י'.

הגהות ה"ח